

כללי אתיקה

לפונדקאות בישראל

תוכן העניינים

← 3 **מבוא**

← 4 **הגדרות**

← 5 **עקרונות יסוד**

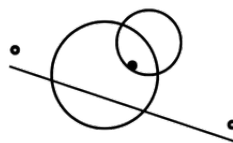
- אוטונומיה ופרטיות של השותפים להליך
- הסכמה מדעת
- מניעת הסחרה
- התייחסות שוויונית ומכבדת לשותפים להליך
- אחריות מקצועית: הגינות, שקיפות ושמירת סודיות

← 9 **כללי האתיקה**

- שימור זכותה של פונדקאית על גופה ושמירת זכויות ההורים המיועדים והפונדקאית לפרטיות ולעצמאות
- אחריות מקצועית של מלוות, סוכנויות ובעלי מקצוע
- סודיות והעברת מידע אישי של השותפים
- בחירה והסכמה מדעת
- ניגודי עניינים
- הקפדה על סכומי הפיצוי המקובלים
- שיווק עסקי, פרסום וגיוס פונדקאיות
- שיווין, סובלנות ומניעת אפליה
- אובדן והפסקת היריון
- טיפולי פריון, בדיקות, לידה ולאחר לידה

← 16 **תחולה ותוקף הכללים**

פורום הקוד האתי
לפונדקאות בישראל
Israel Forum for
Ethical Surrogacy

מבוא

הליכי פונדקאות בישראל מאופיינים ברמת מורכבות גבוהה מהיבטים רבים. לרוב ההליך נוגע לעומקי נפש האדם ומעלה סוגיות אתיות ומוסריות מורכבות בעבור השותפים לו, הבוחרים להתקשר ביניהם במובנים העמוקים ביותר במטרה לצאת למסע משותף בניסיון להביא חיים לעולם. ההליך טומן בחובו פוטנציאל לרגשות עזים של אושר והגשמה אישית, שכן רבות ורבים רואים בו את החוויה המשמעותית ביותר בחייהן ואף את הגשמת חלומן ואת מימושן העצמי. עם זאת, מטבעו, ההליך כרוך בווייתורים מורכבים בתחום האוטונומיה האישית, באתגרים רגשיים ניכרים, ובפוטנציאל לפגיעה רגשית ופיזית, לעוגמת נפש חמורה ואף לניצול. לאור אלה, כאשר פונדקאיות, בני או בנות זוגן, והורה או הורים מיועדים בוחרים לצאת לדרך משותפת לשם יצירת חיים, הם נכנסים לתקופה מאתגרת מאין כמותה, תקופה שברירית ולעיתים משברית, שמאופיינת בטלטלות רגשיות ובאי ודאות גדולה.

בשל טבעם הרפואי ובשל האסדרה הנהוגה בישראל לפי חוק הסכמים לנשיאת עוברים תשנ"ו (1996), הליכי פונדקאות בישראל סבוכים ומורכבים הן מבחינה רפואית והן מבחינה בירוקרטית ומשפטית. מאפיינים אלה מצריכים מהשותפים להליך – ההורים המיועדים והפונדקאית (ולעתים גם בן או בת זוגה) – להסתייע במגוון אנשי מקצוע הפועלים באופן קבוע בשדה הפונדקאות בישראל: רופאות/ים ואנשי צוות רפואי, פסיכולוגיות/ים, עורכי/ות דין, ואם בחרו להיעזר בגורם מתווך, גם במלוות, מרכזי ליווי ו/או תיווך, סוכנויות, יועצים וכו'. השותפים להליך נותנים את אמונם באנשי מקצוע ובנותני שירותים אלה בנושא חשוב באופן בלתי רגיל מבחינתם, מפקידים בידיהם את ליבם, ומצויים מולם בעמדה פגיעה במיוחד בהשוואה לאינטראקציות של מתן שירות בהקשרים אחרים.

חוק הפונדקאות הישראלי, "חוק הסכמים לנשיאת עוברים" ייחודי בעולם. החוק מבקש לאזן בין ערכים מתנגשים בתהליך הפונדקאות והמורכבויות העולות ממנו, ובראשן שמירה על זכויות השותפים לאוטונומיה וכבוד. החוק מאפשר לשותפים להתקשר לצורך הליך פונדקאות במסגרת מגבלות ופיקוח, ומחייב אישור פרטני של כל מקרה לגופו בידי הרגולטור והוועדה שקמה מכוחו. הפיקוח המוקפד נועד בין השאר למנוע פגיעה בבריאותה של המועמדת להיות פונדקאית או סיכון של טובת הילד שצפוי להיוולד, לפקח על סכומי החזרי ההוצאות והפיצוי לפונדקאית, ולוודא שהיא, בן/בת זוגה וההורים המיועדים נכנסים להליך בהסכמה, מרצון חופשי ובהבנה של משמעות ההליך ומורכבותו. אף על פי כן, החוק בישראל אינו מתייב כל הגבלות רגולטוריות על העוסקים בתחום הפונדקאות ואינו נוגע בכל הסוגיות האתיות העולות מהתקשרות הצדדים עם גורמים עסקיים.

לאור כל אלו, גורמי המקצוע ונותני השירותים המעורבים בהליך צריכים לפעול ברגישות יתרה ולהכיר לעומק את המורכבויות של ההליך, וזאת כדי להימנע ככל האפשר מגרימת עוגמת נפש, פגיעה או עלבון של אחד הצדדים או ביניהם. מסיבה זו, ובדומה למקצועות הבריאות ומקצועות רגישים אחרים, קיים צורך מהותי באחריות אתית וברגולציה עצמית מצידם של בעלי המקצוע העוסקים בתחום בישראל. זאת כדי למנוע ולו מראית עין או תחושה של ניצול גופה של הפונדקאית ו/או מצבם הרפואי והרגשי של ההורים המיועדים, למנוע התפתחות של פונדקאות מסחרית בישראל וחלילה פונדקאות בכפייה, ולהבטיח את שימורה וקידומה של פונדקאות אלטרואיסטית ומכבדת.

מטרתו של הקוד האתי היא להתוות את הדרך לשימורם ולקידומם של הליכי פונדקאות מוסריים, מכבדים ואוטונומיים, לאורן של נורמות חברתיות ראויות ומתקדמות בקרב השותפים להליך – הפונדקאיות וההורים המיועדים. מפרט הקוד נסמך על הוראות חוק הסכמים לנשיאת עוברים, חוק זכויות החולה, הוראות הוועדה, חוקים ומסמכי אתיקה במדינות מתקדמות, ומוסיף עליהם במטרה להשלים לאור הצרכים העולים מהשטח בשדה הפונדקאות הייחודי בישראל. הקוד נכתב בסיועם ומנקודת מבטם של בעלי עניין מגוונים בתחום ובהם פונדקאיות והורים מפונדקאות, מלוות הליכי פונדקאות, סוכנויות, עורכות דין, רופאים, פסיכולוגיות, חוקרות פונדקאות, נשות ואנשי אקדמיה וביואתיקנים מובילים בתחום. אנשי המקצוע החתומים על מסמך זה מתחייבים לפעול על פי עקרונות הקוד האתי והוראותיו, לנהוג ברגישות כלפי השותפים להליך ולשמור הן על זכויותיהם הן על אופיים האוטונומי והמכבד של הליכי הפונדקאות בישראל, תוך הקפדה על עקרונות היסוד שנקבעו בחוק ביטוח הבריאות הממלכתי: צדק, שוויון ועזרה הדדית.

הגדרות

הוועדה: הוועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים במשרד הבריאות כהגדרתה בחוק אישור הסכמים לנשיאת עוברים.

הורים מיועדים: זוגות ויחידים המעוניינים להתקשר עם פונדקאית לצורך הולדת ילד.

השותפים להליך: הפונדקאית וההורים המיועדים

מלוות וסוכנויות: כל בעל מקצוע המאתר ו/או משדך ו/או מייעץ ו/או מלווה פונדקאיות ו/או הורים מיועדים במסגרת הליכי פונדקאות בישראל, בין שעד רגע ההסכמה ליציאה משותפת להליך, בין שעד שלב הלידה ובין שאחריו, בין שלמטרות רווח ובין שלא למטרות רווח.

עורכי דין: עורכי דין המייצגים את הפונדקאית או את ההורים המיועדים במסגרת הליך פונדקאות בישראל ומנסחים את ההסכם המשפטי ביניהם.

פונדקאית: "אם נושאת" לפי הגדרת חוק אישור הסכמים לנשיאת עוברים, קרי "אישה הנושאת היריון בעבור הורים מיועדים", ובכלל זה מועמדת להיות פונדקאית, קרי אישה המעוניינת לשאת היריון בעבור הורים מיועדים, בין שאושרה על ידי הוועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים ובין שלא.

פסיכולוג: פסיכולוג/ית המבצע/ת אבחון אישי ופסיכודיאגנוסטי לפונדקאית ולבן/בת זוגה ו/או הכותב/ת את חוות הדעת על ההורים המיועדים לצורך הגשתה לוועדה ו/או פסיכולוג/ית המלווה את ההליך.

רופא: רופא/ה המבצעת הליך רפואי ו/או המספקת חוות דעת רפואית במסגרת הליך פונדקאות.

אנשי צוות רפואי: עובדות ועובדי מרפאה או מרכז רפואי, אחיות ואחים, מנהלה רפואית ובעלי תפקיד אדמיניסטרטיבי שנמצאים בקשר שוטף עם הורים מיועדים ופונדקאיות במסגרת הליכי פונדקאות.

בעלי מקצוע: כלל העוסקים בתחום יכוננו "בעלי מקצוע" ובכללם מלוות וסוכנויות, עורכות דין, פסיכולוגים/ות, רופאות/ים, אנשי צוות רפואי, עובדות סוציאליות, מנהלות קהילה, יועצות, מדריכות היריון, דולות, וכל בעל מקצוע אחר הנותן שירותים לפונדקאיות ו/או להורים מיועדים במסגרת הליך פונדקאות בישראל.

עקרונות יסוד

1. אוטונומיה ופרטיות של השותפים להליך

בין השותפים להליך פונדקאות מתגבשת דינמיקה ייחודית ותלות הדדית מאחר שהם נקשרים באופן סימביוטי כאשר העובר של ההורים מופקד בגוף של הפונדקאית. עקב כך עולה הצורך לקבל החלטות אישיות, רפואיות ורגשיות במשותף, ואלו עלולות להתגבש לכדי פגיעה באוטונומיה של מי מהשותפים: פגיעה באוטונומיה של הפונדקאית לקבל החלטות על גופה בתקופה שבה היא נושאת עובר עבור ההורים המיועדים; ופגיעה באוטונומיה של ההורים לקבל החלטות רפואיות עצמאיות הנוגעות לילדם העתיד לבוא מושפעת גם היא מהעדפותיה ובחירותיה של הפונדקאית.

ההסכם המשפטי בין השותפים להליך מבקש להתמודד עם מורכבות זו באמצעות הגבלות חוזיות שמסדירות מראש את אופן קבלת ההחלטות, וקובעות הסדרי פיצוי במקרה של הפרתן. מחד, הסכם הפונדקאות הוא רכיב מרכזי בהגנה על האוטונומיה של השותפים להליך. מאידך, ומטבעו החוזי, על אף שמהותו של הסכם זה לראות בצדדים כשותפים לפרויקט ההולדה, עלולות להיווצר נסיבות שבהן הצדדים יהיו מנוגדים זה לזה. גם כאשר מערכות יחסים בין המעורבים להליכי פונדקאות מבוססות על רצון טוב ואמון הדדי, תוך שימת דגש על היבטים של נתינה, הענקה ושותפות, בהסכם המשפטי טמון גם פוטנציאל מזיק למערכת היחסים בין השותפים להליך, מתוך הרצון להגן בהווה על האוטונומיה של כל "צד", ככל ותיפגע בעתיד. זהו טבעם של הסכמים משפטיים בין שותפים למערכות יחסים אישיות.

הגם שאין חולק על חשיבותו של ההסכם המשפטי, בהליך הפונדקאות ישנה חשיבות מכרעת לתיאום ציפיות מפורט ומעמיק גם מחוץ להסכם, הן לפני היציאה להליך והן באופן מתמשך לאורכו. תיאום ציפיות זה מאפשר שימור וחיזוק של מבנה השותפות, הבנה מעמיקה של הפגיעה האפשרית באוטונומיה של השותפים להליך, ובשל כך חיזוק מערכת היחסים ביניהם. כל אלה יבטיחו כי גם הפגיעה הכרוכה באוטונומיה של השותפים להליך תיעשה בצורה מתואמת ומכבדת. ככל ובחרו השותפים להליך להיעזר בגורם מלווה או מתווך לטובת היכרות או סיוע לאורכו, בכוחו למלא תפקיד קריטי ביצירת התנאים לתיאום ציפיות חוץ-משפטי זה בתחילתו של ההליך, ובמתן סיוע מגשר בהיבטים אלה לאורכו ברגעים נפוצים שבהם החשש לפגיעה באוטונומיה מוגבר, או מסיבות אחרות. עריכת הסכם משפטי בין עורכי דינם של השותפים ללא קיום שיחת תיאום ציפיות חוץ-משפטי מקדים טומן בחובו פוטנציאל לניכור השותפים והפיכתם ל"צדדים" לעסקת שירותים, וכתוצאה מכך להגברת הסיכון להיווצרותם של קשיים במערכת היחסים המבוססת על אמון ורצון טוב, לאורך הדרך.

בהמשך לכך, יש להבחין בין תיאום הציפיות וההסכם החוזי המחייב את המעורבים בהליך לבין בעלותה המוחלטת של הפונדקאית על גופה, המעוגנת בזכויותיה הבלתי ניתנות להתניה לפי הוראות חוק זכויות החולה. לפיכך, והגם שניתן להסכים על אופן קבלת החלטות רפואיות במסגרת ההליך, נשמרת לפונדקאית הזכות הבלעדית בכל עת לקבל כל החלטה הנוגעת לגופה ולפרטיותה, גם אם היא אינה עומדת בקנה אחד עם רצונם של ההורים המיועדים, וגם אם היא תיחשב הפרת הסכם מצידה של הפונדקאית. קביעה זו משקפת הן את הוראות החוק הקיימות בנושא והן את העמדה הרצויה לעניין זה, ועל השותפים להליך להכיר את עקרון האוטונומיה של הפונדקאית על גופה, לפני התחלת ההליך.

במסגרת זו, הפונדקאית היא ה"מטופלת" לאורכו של ההליך כולו, על כל המשתמע לעניין זה מהוראות חוק זכויות החולה ובהן בעניין פרטיות, חובת הסכמה מדעת וכו'. בהמשך לכך, על כלל המעורבים בהליך שאינם השותפים עצמם, ובהם רופאים, לקבל את הסכמתה בכל החלטה הנוגעת לגופה או לפרטיותה לפני ההיריון, במהלכו או לאחר הלידה, ולדבר "אליה" ולא "מעליה" במסגרת הדין בתהליך ההיריון.

2. הסכמה מדעת

הסכמה מדעת היא עיקרון משפטי ואתי שנועד בראש ובראשונה להגן ולשמר את האוטונומיה של בני אדם באמצעות יידוע מוקדם בדבר כלל המידע הנדרש לשם קבלת החלטה חופשית ומושכלת. בהקשר הליכי פונדקאות, הסכמה מדעת היא עיקרון חוקי מחייב הן לפי הוראות חוק זכויות החולה והן לפי חוק אישור הסכמים לנשיאת עוברים, ולא ניתן להתנות עליו במסגרת ההסכם המשפטי בין השותפים להליך. את העיקרון המשפטי של הסכמה מדעת ראוי בהקשר זה לראות "כבחירה מדעת", וזו תתגבש רק כאשר השותפים להליך מבינים בשלב מוקדם את המשמעות הבריאותית, הרגשית, המשפטיות והאישיות הנגזרות מהכניסה להליך הפונדקאות על השלכותיו הצפויות על עצמם ועל השותפים הנוספים להליך – הפונדקאית (אם מדובר בהורים המיועדים) וההורים המיועדים (אם מדובר בפונדקאית) – ומביעים נכונות להיכנס להליך תוך לקיחתם בחשבון.

בהמשך לכך, הסכמה מדעת בהליך פונדקאות מתגבשת מתוך רצון אישי של השותפים להליך להיכנס אליו, ללא לחץ או השפעה זרה מצד גורמים חיצוניים בין בצורת מניפולציה ובין שלא. היעדר הסכמה מדעת משמעותה, בין השאר: חוסר הבנה של ההליך והשלכותיו, היעדר היכרות עם סיכויי הצלחת ההליך ורמת הסיכון הבריאותי הייחודית להליך הפונדקאות, הפעלת לחץ על ידי אדם אחר לרבות בן־זוג, בן־משפחה, גורם מקצוע וכו', כניסה להליך מתוך מצוקה כלכלית, ובצורתה החמורה ביותר פונדקאות בכפייה או סחר בפונדקאות על ידי צד שלישי. מצבים אלה עלולים להתעורר בעיקר בקרב פונדקאיות אך לא מן הנמנע שגם אצל אימהות מיועדות ואבות מיועדים.

כדי לוודא את קיומה של בחירה מדעת בהליך פונדקאות יש לוודא כי הצדדים מבינים את כל ההיבטים הרפואיים, המשפטיים והרגשיים של תהליך הפונדקאות, ואת זכויותיהם וחובותיהם במסגרתו, מוקדם ככל הניתן ובאופן מתפתח לאורכו של התהליך. על ההורים המיועדים ועל הפונדקאית ובן או בת זוגה לקבל מידע ברור ומפורט ככל הניתן על משמעות ההליך הן בפן ההשפעות הרפואיות והמשפטיות והן בפן ההשלכות הרגשיות על חייה האישיים והמשפחתיים. הבנה מלאה ומודעת ככל הניתן לפני קבלת ההחלטה להיכנס להליך מאפשרת לשותפים לקבל החלטות מושכלות ולמנוע אי הבנות או מחלוקות עתידיות במצבים מורכבים באופן שיתרום לקיומו של הליך פונדקאות המכבד את האוטונומיה של כלל השותפים להליך.

3. מניעת הסחרה (קומודיפיקציה)

חוק אישור הסכמים לנשיאת עוברים, וכמוהו גם הוראות הוועדה, מתווים את המסגרת הנורמטיבית לקיומם של הליכי פונדקאות בישראל כהליכים שאינם לצורכי מסחר. כך, ובדומה למדינות אחרות המתירות פונדקאות לא מסחרית בלבד, קבע המחוקק ובהמשך לו הוועדה בישראל כללים רגולטוריים בנוגע לסכום הכספי המועבר לפונדקאית מידי ההורים המיועדים, והגדירו אותו כ"פיצוי סביר" עבור ביטול זמן, כאב וסבל, אי נוחות, אובדן הכנסה, הפסד זמני של כושר השתכרות והשלכות אלה של ההליך על הפונדקאית ומשפחתה, ולא כתשלום עבור שירות נשיאת היריון. זאת, בתוספת לכיסוי הוצאות הכרוכות בביצוע ההסכם.

בהמשך לכך, החוק הישראלי אינו קובע שיעור פיצוי מינימלי או מקסימלי אלא מסרטט מסגרת נורמטיבית בנושא, ומבהיר שהשותפים להליך אינם "שחקני שוק" הרשאים לקבוע כל סכום שהוא ולכל מטרה להעברה במסגרתו. בהתאם לכך, החוק נותן בידי הוועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים את הסמכות לאשר או לפסול הסכמים שאינם עומדים בתנאים אלו.

נוסף על כך, בכוחה של הסחרה של תהליכי פונדקאות בישראל להבנות את מערכת היחסים בין השותפים להליך כמערכת יחסי קצרות, להוביל ליחסי ניצול הדדיים שבכוחם לפגוע באופן חמור באוטונומיה של השותפים לו, ולפגיעה בסיכויי הצלחת ההליך. הסחרת ההליך ותפיסתו במונחים של שוק חופשי, הן מצד ההורים המיועדים והן מצד הפונדקאית, עלול להעמיד במרכז מערכת היחסים ביניהם את השיקול הכלכלי ולהופכה למבוססת על מתן שירות. במצב כזה קיים חשש ממשי כי כנהוג במערכות חוזיות של מתן שירות השותפים לא יראו לנגד עיניהם ההורים את טובת הפונדקאית ולהפך, בהליך משותף, אלא כצדדים להסכם בעלי אינטרסים מנוגדים המצויים ב"משחק סכום אפס". טבע זה של מערכת היחסים בין השותפים להליך עלול להוביל, בין היתר, לפגיעה בעקרון ההסכמה והבחירה מדעת, שימוש לרעה ביחסי כוח וחתירה תחת עקרון האוטונומיה וכבוד האדם (ובמקרי קיצון אף לתופעות של כפייה וסחר בבני אדם). בד בבד, גם כאשר מדובר במקרים של פונדקאות ממניע אלטרואיסטי מובהק, קיים ערך רב בסיכום בין הצדדים להעברת סכום פיצוי לפונדקאית. פיצוי זה משמעותי להכרה בהקרבה שבבחירה ובמעשה הפונדקאות עבור אחר, בשיקוף האחריות הכבדה המוטלת על כתפי הפונדקאית והסיכון האישי שהיא לוקחת; ולהכנה לקראת התפתחויות בלתי צפויות שקשה לצפותן מראש והן בעלות השלכות כלכליות.

בהיבט נוסף, מסיבות כלכליות, הגישה להליך הפונדקאות בישראל אינה פתוחה לכול. מדובר בהליך יקר, והורים מיועדים ללא משאבים מנועים הלכה למעשה מגישה לפונדקאות. הסחרת ההליכים עלולה לפגוע עוד יותר ביכולת הנגישות הכלכלית של הורים מיועדים להליך, ולהרחיב באופן ניכר את מעגל ההורים שלא יוכלו לבצע הליכי פונדקאות בישראל.

לאור זאת, מניעת הסחרה בהליכי פונדקאות בישראל היא מרכיב קרדינלי בשמירה על הליך מיטיב עבור השותפים לו. שמירה על סכומי הפיצוי המקובלים, הגם שאינם קבועים בחוק, צמצום מקסימלי של תופעות "משא ומתן" ביחס לסכום והקפדה על גבולות ברורים ביחסים הכלכליים בין הפונדקאיות, ההורים המיועדים וגורמי המקצוע המעורבים הם מרכיבים קריטיים להבטחת ההליך באופן מיטיב עם כלל השותפים לו ולהבטחת האקלים האמור בתחום הפונדקאות בישראל בעתיד.

4. התייחסות שוויונית ומכבדת לשותפים להליך

תקופת הליך הפונדקאות מרגע ההיכרות בין השותפים ועד החודשים לאחר הלידה היא תקופה רגישה, מותחת ומרובת מורכבויות. מנגד, ונוכח העובדה שהן פונדקאיות והן הורים מיועדים מצויים במעמד ייחודי ביחס לתהליכי היריון אחרים. מכאן נובע צורך בקרב צדדים שלישיים להליך לרכוש כלים להתייחסות מותאמת להליכי פונדקאות הנמנעת מתופעות של סטריאוטיפיזציה, הצבת דרישות בירוקרטיות שאינן מותאמות להליכי פונדקאות והתעלמות בפגישות ("דיבור מעל"). לעניין זה יובהר שלאור העובדה כי הפונדקאית היא המטופלת לאורך תקופת הטיפול וההיריון, ובמקרים של צדדים שלישיים כמו רופא, איש צוות רפואי או מלווה, אין להפנות את קבלת ההחלטות או הדיונים לגביהן לצד המשלם בלבד.

כמו כן, פונדקאיות חשופות לפגיעה משיח סטיגמטי או מהחוויה שמי מהמעורבים מתייחס אליה כ"כלי". הורים מיועדים מגיעים לא פעם להליך פונדקאות אחרי חוויה אישית קשה וסוערת, וחשופים לפגיעה משיח לא רגיש הנוגע לחוויה שעברו או מהתחושה שמי מהמעורבים רואה בהם "ארנק". שימת לב יתרה לרגישות הצוות, חמלה, גמישות מחשבתית ושימוש מושכל בטרמינולוגיה מותאמת מאפשרת צמצום מצבי מצוקה בקרב הפונדקאית וההורים המיועדים בתקופה מטלטלת זו. יתר על כן, על גורמים שלישיים להליך להימנע, כנדרש מהוראות חוק איסור אפליה במוצרים ובשירותים, מסירוב לספק שירותים על בסיס העילות המוגנות בחוק כהשתייכות קבוצתית מחמת אמונה דתית, נטייה מינית, זהות מגדרית, מין, מוצא, גיל, השקפה פוליטית ועוד.

5. אחריות מקצועית: הגינות, שקיפות ושמירת סודיות

השותפים להליך הפונדקאות, הפונדקאית וההורים המיועדים, מגיעים ברוב הפעמים להליך לראשונה, בעוד נותני השירותים השונים הם "שחקנים חוזרים" בשדה. נוסף על כך, ונוכח העובדה שמדובר בהליך ארוך, רגיש ומורכב הנוגע לנימי נפשם של השותפים לו ובמקביל כרוך בהוצאת משאבים כלכליים משמעותיים, הפונדקאיות וההורים המיועדים כאחד מצויים לאורכו בעמדה פגיעה וחשופה אל מול גורמים שלישיים, באופן המצריך מתן אמון מלא בגורמים השונים המעורבים בו.

על כן, כלל גורמי המקצוע המעורבים בהליך מחויבים לשמור על עקרונות ההגינות, השקיפות והסודיות כלפי השותפים לו, ההורים המיועדים והפונדקאית. עליהם לפעול בתום לב ומתוך הכרה בעקרונות היסוד המצוינים לעיל, שבכוחם לשמור הן על כבודם וזכויותיהם של השותפים להליך הספציפי והן על שדה הפונדקאות בישראל כאקוֹרִיסִטֵם המעודד שותפות ואמון בקרב כלל שחקניו. זאת מתוך ראיית הליך הפונדקאות בישראל ככזה המבוסס בראש ובראשונה על ערכי נתינה ורצון טוב. כפועל יוצא על גורמי המקצוע לספק מידע ברור ואמין לכל הצדדים המעורבים, לספק להם מראש מידע רלוונטי, מוקדם ככל הניתן, ולחשוף בפניהם ניגודי עניינים מול מי מהשותפים להליך או מול גורם מקצוע אחר, לחשוף בפניהם את אפשרויותיהם המלאות לבחירה ולהימנע מהעברת מידע בין השותפים להליך או לגורם שלישי שלא בידיעת בעל המידע.

כללי האתיקה

1. שימור זכותה הבלעדית של פונדקאית על גופה ושמירת זכויות ההורים המיועדים והפונדקאית לפרטיות ולעצמאות

על בעלי מקצוע:

- לשמור בכל עת על זכויותיה של הפונדקאית כמטופלת וכאדם פרטי ועצמאי, בהתאם להוראות חוק זכויות החולה וחוק הסכמים לנשיאת עוברים לעניין זה.
- לא לדחוק בפונדקאית או במועמדת להיות פונדקאית ליטול סיכון רפואי במסגרת היותה פונדקאית, או להימנע מטיפול רפואי שלא בהתאם לרצונה החופשי.
- לא לדחוק בהורים מיועדים ליטול סיכון ביחס לעצמם או לעוברים שברשותם, להימנע מטיפול או מהתייעצות עם גורם רפואי או פסיכולוגי טרם ההליך או במהלכו, או לקבל החלטות בנוגע להליך הפונדקאות שלא בהתאם לרצונם החופשי.
- לדבר ישירות עם הפונדקאית ועם ההורים המיועדים על כל הקשור בהליך הפונדקאות, ולא "מעל ראשם", ובפרט בהקשרי פגישות עם רופאים, עם אנשי צוות בריאות ועם עובדי מרפאה וכן עם גורמי ליווי ותיווך.
- להסביר לפונדקאית כל פרט מידע רלוונטי בשפתה, ולעדכנה ישירות על כל שינוי הנוגע לטיפול או להליך שצפויה לעבור בעצמה.
- להסביר להורים המיועדים כל פרט מידע רלוונטי בשפתם ולעדכןם ישירות על כל שינוי שצפוי להשפיע על העוברים או הביציות שברשותם.

על מלוות/סוכנויות:

- לאפשר לפונדקאית ולהורים המיועדים חופש מוחלט בבחירת שותפיהם להליך. בהקשר זה, לא ייעשה ניסיון לדחוק בפונדקאית או בהורים מיועדים להתקשר אלה עם אלה משיקולים עסקיים. לא תחויב מועמדת לפונדקאות להכיר הורים מיועדים באופן בלעדי דרך מלוות/מרכזים, לא תסוכם בעל פה או בכתב הבטחת בלעדיות מסוג זה ולא יוצעו על ידם תנאים משופרים או טובת הנאה לפונדקאית כדי להבטיח שתכיר הורים מיועדים דרכם ולא דרך גורם אחר או באופן עצמאי.

על רופאים:

- לספק הן להורים המיועדים והן לפונדקאית הסבר מפורט על כל בדיקה או פעולה רפואית במסגרת הליך הפונדקאות, השלכותיה וכל מידע משמעותי שצפוי להשפיע על סיכויי הצלחת ההליך, לרבות מספר ואיכות הביציות ו/או העוברים שברשות ההורים וכן גורמים המשפיעים באופן משמעותי על הצלחת, קליטת ו/או נשיאת ההיריון.

2. אחריות מקצועית של מלוות, סוכנויות ובעלי מקצוע

על מלוות/סוכנויות:

- לוודא שהתקשרות סופית בינם לבין הורים מיועדים תעוגן בהסכם כתוב שיוגש, לפי הוראות הוועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים, כחלק מהתיק המלא המוגש לה. בהסכם יצוין שמו הרשמי והנהוג של הגורם המלווה/מתווך יחד עם שמות ההורים המיועדים, תיאור השירות, העלויות המסוכמות, מועדי התשלום, התחייבויות הצדדים, הסבר לגבי הרישומים והנתונים הנשמרים על ידי הגורם המלווה/מתווך ופרק זמן שמירתם.
- להבהיר להורים המיועדים שחובת הנאמנות של הגורם המלווה אינה תלויה בגורם המשלם עבור השירות, ושמחובתו לדאוג לטובתם ולטובת הפונדקאית באופן שווה.
- לא לבקש מהפונדקאית או מועמדת לפונדקאות לחתום על הסכם מול גורם מתווך, מלווה או סוכנות המחייב אותה לעמוד בתנאים כלשהם באשר להליך, ולא לבקשה להתחייב, בעל פה או בכתב, לעמוד בתנאים כלשהם כלפי גורם מתווך.
- לא להציע או להעביר מטעמו כל סכום כסף לפונדקאית או למי מטעמה.
- להימנע מהתקשרות עם הורים מיועדים לצורך מתן שירותים במסגרת הליך פונדקאות בידיעה שההורים מקיימים הליך פונדקאות מקביל נוסף, בין שבישראל ובין שמחוצה לה. לעניין זה, הליך פונדקאות מקביל משמעותו קיומו של הסכם פונדקאות שטרם בא אל סיומו בין ההורים לבין פונדקאית אחרת.
- ליידע את ההורים המיועדים ואת הפונדקאית בזכויותיהם ובחובותיהם כמתואר בטפסי הוועדה מס' 13 ו-14.
- לוודא כי ההורים המיועדים והפונדקאית קיימו שיחת תיאום ציפיות אישית, מקיפה ובלתי אמצעית (בין בנוכחותו והכוונתו ובין שלא) בטרם סיכמו באופן סופי על הליך משותף. פערים בציפיות עלולים לעלות לדוגמה בנושאים של פרוטוקול רפואי, התערבויות רפואיות במהלך ההיריון לצורך בריאותה של הפונדקאית או העובר, החלטה על הפסקת היריון, הנוכחים בבדיקות, בלידה ועוד. בתיאום הציפיות, כמו בהסכם המשפטי יש להתייחס למקרים של חוסר הסכמה ובחירת מגשר מוסכם על שני הצדדים, בכל נושא על פי עניינה של המחלוקת בין שהוא רופא, עורך דין, נאמן או מגשר אחר.

על פסיכולוגים ופסיכולוגיות:

- להקפיד על קוד האתיקה המקצועית של "הסתדרות הפסיכולוגים בישראל" ובתוך כך על פרק 8 – אבחון והערכה: "לאזן באופן מיטבי בין מחויבויותיו לנבחן לבין אלו של המערכת שביקשה את האבחון". יש להימנע מעריכת חוות דעת מוטות לטובת הגורם המשלם, וממסירת חוות הדעת של המאובחן (או המאובחנת) לגורם שלישי. את חומר הגלם של האבחון יש להעביר לאלו המוסמכים לכך בלבד.

3. סודיות והעברת מידע אישי של השותפים

על בעלי מקצוע:

- לשמור על סודיות מלאה כאשר הם נחשפים למידע אישי, הן של ההורים המיועדים והן של הפונדקאית ובן זוגה, ולא להעביר כל מידע או חלק ממנו לאחר ללא אישור מראש של מושא המידע: ההורים, הפונדקאית ו/או בן זוגה. לעניין זה מידע אישי הוא מידע המצוי בתיק הרפואי, באבחון הפסיכולוגי, מידע סוציאלי, משפחתי או אישי, וכל מידע לגבי השותפים להליך שנחשף אליו נותן השירותים במסגרת ההליך, הכנה לקראתו או בעקבותיו.
- להעביר ישירות לפונדקאית ולהורים המיועדים מסמכים רפואיים, טיפוליים-פסיכולוגיים ואישיים הנוגעים להם, לרבות תוצאות אבחון, בדיקות רפואיות והסכמים. זאת, בהתאם לבעלותם הבלעדית על מידע זה, ללא תלות בגורם המשלם על שירות הפקת המידע/הבדיקה. העברת מידע לצד ג' תיעשה רק לאחר קבלת הסכמתם המפורשת.
- להעביר מסמך או מידע אישי בין פונדקאית להורים מיועדים ולהפך רק לאחר קבלת הסכמה מפורשת של בעלי המידע או על פי המסוכס מראש ביניהם במסגרת תיאום ציפיות.
- להקפיד על עדכון הפונדקאית וההורים המיועדים כאחד באשר למידע רפואי העולה במהלך ההליך ועלול להשפיע על סיכויי הצלחת ההיריון והלידה כמו תוצאות בדיקות, המלצה לביצוע בדיקה, שינוי מועד בדיקה וכו', אלא אם סוכס אחרת מראש על ידם. כך, למשל, לעניין סיכום מראש למי מהשותפים פונה המרפאה לתיאום מועד בדיקה הקשורה בהליך. בכל מקרה, יש להקפיד על יידוע ועדכון המטופלת הפונדקאית לגבי כל פעולה רפואית או תוצאת בדיקה שיש לה השלכות על גופה.

4. בחירה והסכמה מדעת

בעלי מקצוע:

- לא יקדמו הליך פונדקאות מול משרד הבריאות אם עולה חשש או רושם כי המועמדת להיות פונדקאות נכנסת להליך מתוך מצוקה או בכפייה, או לא מרצון חופשי או ללא הבנת עקרונותיו הבסיסיים של ההליך, הסיכונים הכרוכים בו והשלכותיו.
- ממקצועות הטיפול, ובהם רופא, פסיכולוג, עו"ס או אחר, לא ייתנו טיפול לפונדקאית אלא אם כן נתנה לכך הסכמה מדעת.
- ידווחו למשרד הבריאות אם מתגלה או עולה חשש ממשי שהליך פונדקאות מתנהל ללא בחירה והסכמה מדעת או בכפייה.
- יקפידו על יידוע ההורים המיועדים והפונדקאית בכל מידע רלוונטי על אודות סיכויי הצלחת ההיריון ולידה, על הסיכונים הבריאותיים הייחודיים להיריון ולידת פונדקאות, כדי להבטיח הסכמה מדעת ולאפשר לשותפים לקבל החלטה משותפת כשבידם מלוא המידע הרלוונטי. בתוך כך יקפידו על הנגשת המידע שלפיו חלק ניכר מההליכים מסתיימים ללא לידה.

5. ניגודי עניינים

בעלי מקצוע:

- העומדים בקשר עם ההורים המיועדים והפונדקאית, לרבות מלוות/סוכנויות תיווך, רופאים פרטיים, פסיכולוגים, עו"ס ויועצים, יודאו כי הבחירה בהם כנותני שירות מוסכמת על ההורים המיועדים ועל הפונדקאית, יראו עצמם מחויבים להורים המיועדים ולפונדקאית במידה שווה, גם בשגרה וגם במקרה של אי הסכמה בין הצדדים, וללא תלות בגורם המשלם עבור השירות.
- יידעו את ההורים המיועדים והפונדקאית מראש, בעל פה ובכתב, על ניגוד עניינים או חשש לניגוד עניינים שצפוי להיווצר מול מי מהם, או מול גורם אחר מהעורב בהליך, ואם קיים חשש שלא יוכלו למלא את חובתם המקצועית בשל עניין אישי, או בשל התחייבות או חובת נאמנות שיש להם כלפי אחר. לעניין זה, ניגוד עניינים יכול להיות חובת נאמנות, אינטרס עסקי, קשר פיננסי וכיו"ב, שעשוי לעלות כדי פגיעה בשיקול הדעת או ביכולתם של ההורים המיועדים ו/או הפונדקאית לקבל החלטה בשיקול דעת מלא.
- יידעו את הפונדקאית ו/או ההורים המיועדים על סיכום על קבלת עמלה או תמורה אחרת עבור הפנייתם לגורם מקצוע אחר/נותן שירותים במסגרת ההליך.
- במקרה של אי הסכמה בין השותפים באשר להעברת כספים מחשבון הנאמנות, יהיה הנאמן הגורם המכריע ויוכל לקבל החלטה באשר להעברת כספים על פי שיקול דעתו וללא זכות וטו של אחד השותפים להסכם.

6. הקפדה על סכומי הפיצוי המקובלים

בעלי מקצוע:

- מכירים בעיקרון הקבוע בחוק שלפיו הסכומים המועברים לפונדקאית מיועדים לכיסוי הוצאות ולפיצוי סביר, ולא יראו סכומים אלו בגדר תשלום בגין מתן שירות, וימנעו מתיאור סכומים אלה כתשלום תמורת ביצוע או כעסקה או כעבודה.

מלוות/סוכנויות ועורכי דין:

- יעשו כל שביכולתם לשמור על אופיו האלטרואיסטי של שדה הפונדקאות בישראל כיום, וישמרו על סכום הפיצוי בטווח המקובל בתחום, העומד על כ־165,000 ש"ח, בתוספת קופה קטנה על פי המקובל בהיקפים בהסכמי פונדקאות כיום. גורמי המקצוע בתחום ובהם עורכי דין, מלוות/מתווכים ואחרים יימנעו מלהציע, לדחוק או לרמוז להורים מיועדים או לפונדקאיות להיכנס למשא ומתן מסחרי סביב סכום זה, להציע או לבקש סכום החורג מהסכום המקובל ללא נסיבה חריגה כגון רכיב אי ודאות ייחודי או חשש ממשי וייחודי לאי הצלחת ההליך.
- לא ייקחו חלק בתהליך הגשת תיק לוועדה או יערכו הסכם פונדקאות הכולל סכום פיצוי ו/או קופה קטנה חריג ללא הנמקה ייחודית או כאשר הסיק שהמניע לקביעת הסכום היא ניסיון של ההורים המיועדים או הפונדקאית לשכנע את הצד השני לצאת להליך איתם/איתה ולא עם אחר.
- יציינו בהסכמי פונדקאות שבו הם מייצגים מי מהשותפים להליך סכום כספי משמעותי נוסף שהוסכם כי יועבר ביניהם, מעבר לסכומי הפיצוי המקובלים והמוסכמים בתחום.

- יקבעו בהסכם פונדקאות שבו הם מייצגים מנגנון להעברת סכומי כסף באופן מדורג בקורלציה ישירה להתקדמות ההליך וללא תלות כלשהי בתוצאות ההליך. זאת מתוך הבנה כי מדובר בסכומים המשקפים פיצוי סביר ולא תמורה בגין שירות.
- ימליצו לשותפים לא לערוך הסכמים ללא שום פיצוי כספי, מתוך הכרה בקשיים הכרוכים באופן טבעי בהיותה של אישה פונדקאית, בכניסתה להליך סבוך ומורכב שאין לדעת אילו מחירים ישית עליה ועל משפחתה בעתיד.

7. שיווק עסקי, פרסום וגיוס פונדקאיות

מלוות/סוכנויות ובעלי מקצוע:

- המבקשים לגייס מועמדות לפונדקאות באמצעות פרסום מודעות, מפגשי חשיפה, שיחות אישיות או בכל דרך אחרת יימנעו משיווק ההליך כמקור הכנסה או על דרך שימוש בהליך כתמריץ כלכלי אחר.
- ימנעו מפנייה יזומה לאישה פרטנית בהצעה לשמש פונדקאית, לרבות אישה שעברה הליך פונדקאות בעבר, אלא אם הביעה עניין מיוזמתה.
- יפעילו אמצעי זהירות מרביים בפעילות שיווק וגיוס פונדקאיות, מתוך כוונה למזער סיכונים פוטנציאליים לפונדקאית ולהורים המיועדים. יגייסו פונדקאיות המתאימות פיזית, פסיכולוגית ורגשית להליך פונדקאות בארץ על פי חוק והנחיות הוועדה, ותוך הפעלת שיקול דעת עצמאי וקפדני בתום לב.

8. שיווין, סובלנות ומניעת אפליה

על בעלי מקצוע:

- לספק את שירותיהם באופן שוויוני ומכבד להורים מיועדים ולפונדקאיות, ללא הבדל מטעמי גיל, מין, עדה, ארץ מוצא, מקום מגורים, דת ואמונה, נטייה מינית וזהות מגדרית וכיו"ב.
- להתייחס באופן שוויוני להורים מיועדים ללא קשר לזיקה גנטית לעובר, במקרים של שימוש בתרומת ביצית או בתרומת זרע, בין שמדובר בזוגות הטרוסקסואליים או בני אותו מין, ובמיוחד בהקשרים רפואיים, על ידי אנשי צוות רפואי ורופאים, מלבד במקרים שבהם נדרשת התייחסות על בסיס צורך רפואי מובהק. לעניין זה יוער, שבמקרים של שימוש בתרומת ביצית או תרומת זרע, לשני ההורים המיועדים זכות חוקית ומהותית שווה על העובר שיוגדר כצאצא של שני ההורים המיועדים ללא קשר לזיקה הגנטית למי מהם.

9. אובדן והפסקת היריון

אובדן היריון מתייחס בהקשר זה להפלה טבעית, תרופתית, ניתוחית וללידה שקטה. במקרה כזה, על בעלי המקצוע והצוות הרפואי לפעול ברגישות יתרה, לספק תמיכה מתאימה תוך הבנת המורכבות הייחודית של המקרה. יש להכיר בכך כי לאחר אובדן היריון צפויים הפונדקאית וההורים לחוש צער עמוק משותף על האובדן. ישנה סבירות לא מבוטלת כי עבור ההורים זו אינה הפעם הראשונה שהם חווים טרגדיה מהסוג הזה, ועבור הפונדקאית ולא מדובר בהכרח בחוויה מוכרת מעברה האישי. במקרה של אובדן היריון עשויה הפונדקאית, לצד האובדן, לחוש גם אשמה על עוגמת הנפש שנגרמה להורים וכן תחושת אובדן זהותה כפונדקאית בשל סיום התהליך שלא כמצופה. ההורים לעומת זאת עשויים לשאת אשמה כלפי כאבה של הפונדקאית שחווה טראומה במסגרת שאיפתם להפוך להורים.

על בעלי מקצוע:

- להכיר בכך שהחלטה לבצע הפסקת היריון יזומה נמצאת תמיד בידיה של הפונדקאית כחלק מזכותה הבלתי ניתנת לערעור על גופה על פי חוק, הגם שייטכן שהחלטתה תהווה הפרה של ההסכם המשפטי בינה לבין ההורים המיועדים.

על המלוות/סוכנויות ועורכי הדין:

- לקדם קבלת החלטות במשותף בעניין הפסקות היריון על ידי ההורים המיועדים והפונדקאית באמצעות תיאום הציפיות ביניהם טרם יציאה להליך משותף. על עורכי הדין של השותפים להליך לוודא כי סוכם על מנגנון הכרעה מקובל במקרה של מחלוקת, ועל רופא בורר ניטרלי שהמלצתו הרפואית תהיה מוסכמת עליהם מראש.
- במקרה שאירעה לידה השקטה, ומדובר היה בלידה ה-5 במספר של הפונדקאית, לא יקדמו או יבצעו ניסיונות הפקדה נוספים באותו הליך. זאת לאור חוק אישור הסכמים לנשיאת עוברים המגביל את מספר הלידות לפונדקאית ל-5 לידות.

על מלוות/סוכנויות:

- להמשיך לעמוד בקשר עם הפונדקאית ועם ההורים המיועדים בשבועות שאחרי אובדן ההיריון גם אם הוחלט על עצירת ההליך, להמליץ ולהכווין את הפונדקאית לקבל תמיכה רגשית מקצועית במקרה הצורך ולעודד את המשך התקשורת בין ההורים המיועדים והפונדקאית ככל שהם נכונים לכך.
- במקרה שנדרשת פנייה לוועדה להפסקת היריון, יש לוודא כי השותפים להליך מודעים לחובת הנוכחות המשותפת – גם של ההורים המיועדים וגם של הפונדקאית – בפני הוועדה.

על הצוות הרפואי:

- לנהוג באופן רגיש ואמפתי לפונדקאית ולהורים המיועדים כאחד, אם הם נוכחים במועד ההודעה הקשה. במקרים שבהם ההורים המיועדים אינם נוכחים, יש להחליט במשותף על הגורם המודיע להם בדבר האובדן, תוך מתן שימת לב להעדפת הפונדקאית. בהקשר זה, התקשורת של הצוות הרפואי והרופא המטפל בנוגע לנסיבות האובדן ולצעדים הנדרשים היא בעלת חשיבות מכרעת, במיוחד במקרים שבהם אין בנמצא גורם מלווה להליך. אין להסתמך על כך שהפונדקאית תיידע את ההורים בעצמה, ללא תיאום הדבר מולה ובכפוף להעדפתה.
- במקרה של לידה שקטה, על הצוות הרפואי לפעול על פי פרוטוקולים המקובלים בבתי החולים, תוך שימת לב להכרח במעורבות ההורים לשם הליכים בירוקרטיים הנוגעים לילוד, כמו גם לצורך של כל השותפים להליך בפרידה לשם סגירת מעגל, ושימת לב לצורכי הפונדקאית וזכותה לבחור מי ינכח איתה בחדר הלידה בעת הפרוצדורה הרפואית. על העובדת הסוציאלית מטעם בית החולים לנהוג ברגישות כלפי כל השותפים להליך בהבנת את המורכבות המתוארת בראש פרק זה.

10. טיפולי פריון, בדיקות, לידה ולאחר לידה

בעוד לאימהות מיועדות רבות מוכר עולם טיפולי הפוריות, עבור פונדקאית לקראת הפקדה מדובר לרוב בחשיפה ראשונה לתחום. מתוך הבנה זו יש לנהוג ברגישות יתרה כלפי מטופלת שעוברת טיפול מורכב ופולשני לראשונה.

על רופאים ואנשי צוות רפואי:

- לוודא כי הפונדקאית קיבלה הסבר מפורט על ההליך, הבדיקות המקדימות, התרופות ו/או הפרוצדורות הרפואיות בתקופת הטיפולים בניסיון להשגת הריון. בתוך כך יש לוודא כי הפונדקאית מבינה את המושגים הרפואיים ונותנת את הסכמתה, ופועלת מתוך בחירה והסכמה מדעת כאשר היא מתבקשת לעבור בבדיקות וטיפולים מקדימים, "תמיכה" הורמונלית וכיוצא בזה.

לידת פונדקאות שונה מכל לידה אחרת ומאופיינת ברגישויות ובמרכיבים ייחודיים לה. כדי לאפשר אווירה נוחה ומכבדת לכל השותפים ברגעים קריטיים אלו, על הצוות הרפואי, הדולה והמלווים בחדר הלידה לשאוף ולבדוק מראש מהן ההסכמות שאליהן הגיעו ההורים המיועדים והפונדקאית בנוגע לשעות השיא של ההליך, הלידה, ופרק הזמן שאחריה, לערוך עימם תיאום ציפיות בהתאם ולהיערך מבחינה טכנית ומנהלתית ללידת פונדקאות. למען הסר ספק, יצוין כי לפונדקאית שמורה הזכות על פי חוק זכויות החולה לשנות את דעתה בכל עת, ולקבל החלטות בזמן אמת בדבר הנוכחים בחדרי הטיפול והלידה ולגבי כל פעולה ומהלך הנוגע לגופה ולפרטיותה.

על רופאים ואנשי צוות רפואי:

- לעשות מאמץ למלא אחר בקשותיהם הסבירות של ההורים והפונדקאית לתנאי טיפול לאחר הלידה. בקשות אלה עשויות לכלול אשפוז בנפרד, לעיתים גם גישה חופשית בין הפונדקאית וההורים, אפשרות לשהות יחד זמן ממושך במחיצת הילוד, בלא תלות בשעות הביקור המוגדרות לאורחים וכיו"ב. זאת, מתוך הבנה שהפונדקאית אינה "אורחת" ובמקביל אינה המטפלת העיקרית של הילוד. כמו כן, ונוכח ייחודיות אופי הלידה, יש לאפשר לפונדקאית, בכפוף לנסיבות בית החולים, לבחור את מקום האשפוז.
- לאפשר להורים גברים בני אותו מין, או לגבר יחידני, במעמד לידת פונדקאות, להתאשפז באופן שוויוני במחיצת ילדם, כמקובל בלידות אחרות, אם מדובר במחלקות שבהן שוהים גם אבות, והדבר אינו גורע מאפשרות אשפוזן של נשים יולדות באותו פרק זמן. במחלקת יולדות שבה מותרת כניסת נשים יולדות בלבד, ובלבד שבמחלקה זו ישנו איסור גורף על נוכחות אבות הטרנסקסואליים של תינוקות המאושפזים במחלקה, ישאף הצוות הרפואי להימנע מאשפוז הורים גברים.

על מלוות/סוכנויות:

- להמשיך בקשר מול הפונדקאית בשבועות שלאחר הלידה, מתוך הבנה שההליך הרפואי והנפשי לפונדקאית אינו מסתיים ברגע הלידה. בהקשר זה, פונדקאיות מעידות לעיתים על רגשות מעורבים אחרי הלידה, עם סופו של ההליך הארוך ורווי הרגשות והמתחים. ההתרגשות ותחושת הגאווה, ההצלחה והסיפוק מלווים לעיתים רבות בתחושת ריקנות שעלולה להגיע לאחר ההצפה הרגשית המאפיינת את מעמד הלידה, וכל אלה מצטרפים לקושי הפיזי הטבעי אחרי לידה, ולעיתים לצורך בטיפול רפואי נוסף. בהקשר זה, החשיבות להמשך תחושת שותפות הגורל שמאפיינת את מהלך ההיריון ניכרת גם בשבועות שלאחר הלידה. יש להיות קשובים לצרכים אלה, לתווך זאת להורים המיועדים הנרגשים בימיהם הראשונים עם ילדם, ולעמוד בעצמם בקשר עם הפונדקאית בשבועות שלאחר הלידה.
- לוודא כי ניתנת לפונדקאית, לילדיה ולבני משפחתה האפשרות לקיים מפגש "סגירת מעגל" אחד לכל הפחות, שבו יוכלו לפגוש את היילוד ולשהות איתו ועם הוריו בשבועות שלאחר הלידה. יש לוודא כי הדבר מוסכם מראש עוד במעמד תיאום הציפיות לפני ההיריון.

תחולה ותוקף הכללים

- בעלי המקצוע והעוסקים בפונדקאות בישראלים מצהירים על מחויבות לעקרונות היסוד ולכללי האתיקה באופן וולנטרי. עקרונות וכללים אלו אינם גוברים על חוקים, תקנות והנחיות הוועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים, ותקפים ככל והם לא סותרים, אלא מרחיבים ומעמיקים את המחויבות האתית כלפי הצדדים.
- עקרונות וכללים אלו לא גוברים ולא מסירים אחריות של אנשי המקצוע בתחום הבריאות לקבל החלטות מתאימות בהתאם לנסיבות של המטופל ובהתייעצות איתו.
- בכל מקרה של סתירה בין סעיפי הקוד לבין חובה רגולטורית ככל שתשתנה בעתיד, תגבר החובה הרגולטורית.
- העקרונות וההנחיות רלוונטיות לכל העוסקים בפונדקאות ללא קשר לדרגתם, מעמדם ותפקידם בחברה או בארגון שאליו משתייכים.

עדכון הכללים:

- כללי האתיקה ייבחנו מחדש על ידי פורום הקוד האתי, שבו חברים קהילת הארגונים ובעלי המקצוע העוסקים בתחום וחתומים על הקוד, בכל חמש שנים ובמידת הצורך ייערך דיון ציבורי על שינויים מוצעים.

- כללי האתיקה יעודכנו בהתאם לשינויים בחוק ו/או בתקנות, ככל שיתקיימו.

חוקים ופסיקות רלוונטיות:

- חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), תשנ"ו-1996
- פסק-דין בתיק בג"ץ 781/15
- חוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996
- חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000

פורום הקוד האתי
לפונדקאות בישראל
Israel Forum for
Ethical Surrogacy

